

Orimattilan kaupunki, Kaupunkikehitys- ja tekninen toimiala

kirjaamo@orimattila.fi

Viite: Lausuntopyyntönnö 22.11.2022

Asia: Kuivannon tuulivoimapuiston osayleiskaavan luonnos, Orimattila

Orimattilassa on tullut vireille Kuivannon tuulivoimapuiston osayleiskaavahanke. Kaavoituksen tavoitteena on mahdollistaa tuulivoimapuiston ja siihen liittyvien huoltoteiden ja maakaapeleiden rakentaminen laatimalla oikeusvaikutteinen yleiskaava, jota voidaan käyttää tuulivoimapuiston rakennusluvan myöntämisen perusteena. Kaava-alueelle osoitetaan tuulivoimaloiden alueet ja ohjeelliset rakennuspaikat viidelle tuulivoimalalle. Lahden museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo esittää Ramboll Finland Oy:n laatimasta luonnosvaiheen aineistosta lausuntonaan seuraavan.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Viitaten 21.6.2022 hankkeesta antamaansa lausuntoon sekä 16.3.2022 pidettyyn viranomaisneuvotteluun, on museo edellyttänyt alueen muinaisjäännösinventointia. Inventoinnin on toteuttanut heinäkuussa 2022 Mikrolitti Oy. Selvityksen riittävyttä valvovana viranomaisena huomauttaa museo seuraavista seikoista:

1. Inventoinnissa ei ole huomioitu 25.10.2022 päivätyssä kaavakartassa esitettyjä, tuulivoimaloihin liittyviä uusia tielinjauksia eikä uusia maakaapelointeja. Kyse on muinaisjäännösten kannalta tuhoavasta maankäytöstä, joka tulee ehdottomasti huomioida kaavoitukseen liittyvässä selvityksessä.
2. Inventoinnissa ei ole huomioitu edellä mainittuun kaavakarttaan merkittyjä tuulivoimaloiden alueita, vaan ainoastaan tuulivoimaloiden ohjeelliset sijainnit. Tuulivoimalat voivat kuitenkin sijoittua niille kaavoitetuilla alueilla muihinkin kohtiin. Erityisesti voimaloiden 2, 4 ja 5 osalta kaavoitetut alueet ovat suurempia tai eri kohdissa kuin inventoinnissa tarkastetut alueet.
3. Voimalan 4 kaakkoispuolella, lähellä uusia ohjeellisia tielinjauksia ja maakaapelointeja, suunnilleen kohdassa P: 6747179 I: 442723 (ETRS-TM35FIN), sijaitsee Maanmittauslaitoksen vinovalovarjosteen perusteella todennäköisesti tervahauta. Se tulee ehdottomasti tarkastaa maastossa. Sen lisäksi, että kohde sijoittuu lähelle uutta ohjeellista maankäyttöaluetta, tulee kaavahankkeiden yhteydessä tehtävissä selvityksissä huomioida koko suunnittelualue, vaikka muuttuvan maankäytön alueita painotetaankin. Mikäli jo pohja-aineistosta on havaittavissa kaava-alueella todennäköinen muinaisjäännöskohde, tulee se tarkastaa maastossa, vaikka se ei jäisikään tulevan maankäytön alle.

Edellä esitettyihin seikkoihin viitaten museo edellyttää, että kaava-alueen arkeologista inventointia täydennetään ennen kuin se voidaan katsoa riittäväksi.

Lisäksi museo huomauttaa, että arkeologisten selvitysten tutkimusraportit tulee toimittaa arvioitaviksi tutkimuksia edellyttäneelle taholle, tässä tapauksessa Päijät-Hämeen alueelliselle vastuumuseolle, heti niiden valmistuttua ja jo ennen raportin toimittamista tilaajalle (*Museovirasto 2020. Suomen arkeologisten kenttätöiden laatuohjeet*, s. 18). Museo ei myöskään voi toimittaa pelkästään kaava-aineiston liitteenä olevaa raporttia eteenpäin Museovirastolle arkistoitavaksi ja julkaistavaksi, vaan tarvitsee erillisen, laatuvaatimukset täyttävän tutkimusraportin. Mikäli 29.8.2022 päivätty raportti olisi toimitettu museolle ajallaan, olisi museo voinut arvioida täydennystarpeita jo kenttäkauden 2022 aikana. Nyt inventoinnin täydennys siirtyy tulevalle kenttäkaudelle. Raporttien toimittaminen ajallaan onkin yksi kaavahankkeiden sujuvan etenemisen edellytyksiä.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Suunnittelualueen pinta-ala on noin 6,5 km² ja se on pääasiassa metsätalouskäytössä olevaa, yleis- ja asemakaavoittamatonta, osin kallioista metsäaluetta, jota halkovat metsäautotiet ja Haaphuhdan peltoalue. Kaava-alueella ei ole vakituista eikä loma-asutusta. Suunnittelualueelle ei sijoitu valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita tai kulttuuriympäristöjä. Sen sijaan alueen läheisyyteen näitä sijoittuu useita. Lähimmät kulttuuriympäristön ja maiseman vaalimisen kannalta maakunnallisesti tärkeät alueet sijoittuvat noin 500 metriä itään (Kuivannon kulttuurimaisema) ja noin 2 kilometriä kaakkoon (Koskusten kylän kulttuurimaisema). Maisemavaikutusten arvioimiseksi on kaavaselostuksessa käytetty maisema-analyysiä, valokuvasovitteina tehtyjä havainnekuvia ja näkemäalueanalyysiä. Selostukseen on kuvattu vaikutuksia välittömässä lähimaisemassa (etäisyys alle 3 km), lähialueella (etäisyys 3–6 km) sekä kaukoalueella (etäisyys yli 6 km). Lisäksi on erikseen kuvattu vaikutuksia valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin ja arvokkaisiin maisema-alueisiin. Selostuksessa todetaan, että arvokkaille alueille kohdistuu vaikutuksia, mutta vaikutus ei merkittävästi heikennä maisema-alueen arvoja. Etäisyyksien ja peitteisyyden kasvaessa maisemavaikutukset heikkenevät ja lopulta katoavat.

Voimaloiden suuresta korkeudesta johtuen niiden merkittävin vaikutus kulttuuriympäristöön perustuu niiden näkyvyyteen erittäin laajalla alueella. Museo katsoo, että toteutuessaan voimalapuisto heikentäisi selvästi ympäröivien arvokkaaksi inventoitujen alueiden arvoja. Vaikutusten arviointia ja kuvausta tulee täsmentää esittämällä selkeämmin todettujen arvoalueiden erityiset ominaispiirteet ja arvot ja se, missä määrin hankkeen toteuttaminen vaikuttaa juuri näihin arvoihin. Lisäksi havainnekuvia on selostuksessa esitetty vain neljästä kohtaa ja niitä tulisi esittää useampia myös muilta lähiseudun arvoalueilta.

Lahden museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo

tutkimuspäällikkö	Liisa Koskelainen
tutkija, arkeologi	Siiri Tuomenoja
tutkija	Lauri Miettinen

Tiedoksi Museovirasto, Hämeen Ely-keskus